

ATATÜRK ve HALKEVLERİ

Prof. Dr. Anıl Çeçen

Türkiye Cumhuriyeti'nin ikinci cumhurbaşkanı İsmet İnönü, yaşamının son dönemlerinde, Cumhuriyet Senatosu üyeliği yaparken şu sözleri söylemiştir:

"Hayatımın en büyük başarısızlığı, Halkevlerinin kapatılışını önleyemeyişimdir."

İsmet Paşa gibi, büyük Atatürk'ten sonra gelen ve ulusal önder olarak uzun süre Türkiye'yi yöneten bir kişinin, yirminci yüzyılın ikinci yarısında daha bugünlere gelmeden, böyle bir söz söylemesi son derece düşündürücüdür. Sanki, İsmet İnönü, Mustafa Kemal'in bilinçli politikasından gelen öngörülü yaklaşımı ile yirmi yıl önceden bugünleri görüyordu. Her geçen gün, şeriat eğilimlerinin arttığı, adım adım din devletine doğru gidildiği bugünlerde Türkiye, yeniden Osmanlı İmparatorluğu dönemlerinde olduğu gibi bir ortaçağ uykusuna doğru yönlendirilmektedir. İsmet İnönü'nün en büyük başarısızlığı dediği olay olmasa idi, belki de bu durum ile karşılaşmıyacaktık. Çünkü, yirminci yüzyılın ortalarına gelindiğinde Türkiye'nin dört bir yanında beşbini aşkın Halkevi şubesi görev yapıyor ve Türk toplumunun bir an önce çağdaş uygarlığa ulaşabilmesi için gece, gündüz çalışıyordu. Halkevlerinin kapatılmasından sonra ortaya çıkan boşluk, günümüzde Kuran kursları ile doldurulmuştur. Beşbin Halkevinin yerini ellibin Kuran kursu alınca, işler tersine dönmüş, Türkiye Cumhuriyeti, Mustafa Kemal'in laik ve çağdaş cumhuriyetçi yolundan dönerek, Atatürk'ün gösterdiği hedefin aksine, şeyhler ve dervişler ülkesi olmaya doğru kaymağa başlamış, tekke ve zaviyeler yeniden ortaya çıkmış ve Türkiye Cumhuriyeti, kurucusunun yolundan sapma gibi olumsuz bir aşamaya getirilmiştir.

Yirminci yüzyılın başlarında çağdaş ve modern bir devlet kurmak için yola çıkan Türkler, bu yüzyılın son yıllarında yeniden orta çağın karanlıklarına doğru sürüklenmeğe başlamıştır. Böylesine olumsuz bir durumun ortaya çıkmasında, dünyanın genel konjonktüründe ortaya çıkan gelişmelerin olduğu kadar, Türkiye Cumhuriyeti'ni son yarım yüzyılda yönetenlerin kötü yönetimlerinin de payı olmuştur. Atatürk dönemi sonrasında İsmet İnönü bir süre aynı çizgide yönetimi götürmüştür. Ne var ki, çok partili sisteme geçilmesi ile beraber, başa geçen sağ partilerin iktidarlari, dine ağırlık veren politikaları uygulamışlar, dini siyasal amaçlı olarak sömürmüşler, oy deposu olarak gördükleri okumamış kitleleri din silahı ile kendi çıkarları doğrultusunda yönlendirmeyi oportünist bir politikanın uygulaması olarak görmüşlerdir. Böylesine olumsuz bir tutumdan da, Türkiye Cumhuriyeti fazlasıyla zarar görmüştür.

Mustafa Kemal, yeni kurduğu Cumhuriyet devletinin adını "TÜRKİYE CUMHURİYETİ" olarak koyarken, bir süre sonra Türkocakları denilen yaygın kitle kültür kuruluşunu kapatmıştır. Devletin adında Türk kavramı varken, Türk Ocakları adını taşıyan, ülkenin en büyük kuruluşunu kapatmak ilk bakışta çelişkili gibi görünmektedir. Ne var ki, Mustafa Kemal'in yaptıkları ve düşünceleri genel olarak değerlendirildiği zaman, bu tutumun arkasında yatan haklı gerekçeler anlaşılabilir. Osmanlı imparatorluk çatısı dağıldığında, geri kalan enkazın üzerinde bir ulus devletin oluşturulmasında Türk Ocakları çok yararlı etkinlikler göstermiştir. Eski Osmanlı bölgeleri tek tek kendi ulus devletlerini kurarak ayrılırken, elde kalan son topraklarda yaşayan insanların, yeni bir ulus devlete yönelebilmesinde Türk Ocakları hem kültürel hem de sosyolojik katkılar sağlamıştır. Ne var ki, Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşuna kadar çok yararlı olan Türk Ocaklarının çalışmaları kuruluş sonrası yıllarda sorunlar çıkarmaya başlamıştır. İmparatorluk sonrası dönemde çeşitli etnik yapılardan oluşan halk kitleleri, yeni uluslaşma sürecine Türk Ocaklarının etkinlikleri ile yöneliyordu ama, ulus devletin kuruluşundan sonra giderek yükselen Türkçülük hareketi, Türkiye Cumhuriyeti'nin toplumsal yapısında belirli rahatsızlıklar yaratıyordu. Çünkü etnik ve kültürel anlamda Türk kökeninden gelmeyen boylar ve soylar da Türkiye Cumhuriyeti çatısı altında giderek ırkçı Türkçülüğe ve emperyalist amaçlı Turancılığa yönelen gelişmelerden rahatsızlık duymaya başladılar. Türkiye Cumhuriyeti'nin toplumsal temeli olan Türk ulusu savaş meydanında biraraya gelmiştir. Avrupa'nın emperyalist ülkelerinin ordularına karşı yürütülen ulusal bağımsızlık savaşı sırasında, Anadolu ve Rumeli'de yaşayan halk omuz omuza savaş vermişti. Kara günde yürütülen omuz omuza savaş, Anadolu'nun değişik etnik kökenli halkında büyük bir dayanışma ruhu oluşturmuştu. İşte bunun üzerine yeni bir ulus yaratılmağa çalışılmış ve Türk Ocaklarının çok önemli yapıcı işlevi olmuştu. Kurtuluş Savaşı sırasında yürütülen ulusçuluk toparlanmada yararlı olmuş ama, kurtuluştan sonra tırmandırılan ulusçuluk iç bünyede bölücü ve bazı kesimleri dışlayıcı yansımalar yarattığı için, Türk Ocaklarının kapatılması gündeme gelmiştir. Mustafa Kemal'in böyle bir adım atarken ne

kadar haklı olduğu yarım yüzyıl sonra, ayrı bir siyasal yapılanma isteyen Güneydođu bölgesinin halkının çıkışları ile doğrulanmıştır. Türkiye Cumhuriyeti'nin içinde ulusçuluk yapıldı mı bunun bölücü sonuçlar çıkaracağı iyice anlaşılmıştır. Yeni devletin yeni bir ulus temeline oturtulur - her türlü ayırmacılık ve bölücülükten uzak bir tutumun izlenmesi gerektiğini Mustafa Kemal ve arkadaşları yerinde belirleyerek hareket etmişlerdir.

Türk Ocaklarının yarattığı boşluğu doldurmaya sıra gelince, Atatürk Halkevleri modelini gündeme getirmiştir. Halkevleri kurulmadan önce Avrupa'nın çeşitli ülkelerine genç araştırmacılar gönderilmiş ve bu ülkelerde yaygın kitle eğitiminin nasıl yapıldığı araştırılmıştır. Daha sonra gelen raporları incelemek ve bunlardan yararlanarak yeni bir model geliştirmek üzere bir kurul oluşturulmuştur. Bu kurulun yaptığı ön hazırlıklardan sonra da Halkevleri 19 Şubat 1932 yılında resmen açılmıştır. İlk olarak Türkiye'nin ondört kent merkezinde çalışmalarına başlayan Halkevleri, devletin desteği ile kısa zamanda ülkenin dört bir yanında örgütlenerek geniş bir örgüt ağı ile bütün ülkeyi sarmıştır. Önce büyük kentlerde daha sonraları ilçelerde şubeler açılmıştır. Yaygın kültür ağını köylere götürme aşamasına gelindiğinde, birkaç bir köyde Halk Odaları açılmıştır. Halkevlerinin yanısıra Halk Odaları da paralel doğrultuda, köylerden benzer sosyal ve kültürel etkinliklerde bulunmuştur. Halkevleri ve Halk Odalarının paralel çalışmaları ile, ülkede kentler ile köyler arasında ortak bir kültürel ortamın yaratılması amaçlanmış ve bu yoldan da, kitlesel bütünleşmeğe yönelen adımlar atılmıştır.

Halkevleri kurulurken, bağımsız bir dernek ya da vakıf statüsü altında değil ama devleti ve rejimi kuran, Kuvayı Milliye örgütünün devamı olan Cumhuriyet Halk Partisi'nin bir yan kuruluşu olarak oluşturulmuştur. O günün koşullarında en uygun çözüm olarak böyle bir yapılanmanın düşünülmesinin ana nedeni, Halkevlerinin yeni kurulan devletin ideolojik aygıtı olarak düşünülmesidir. Bütün devletler belirli bir temel norma dayanılarak kurulurken, o norm çerçevesinde kendilerine göre bir de ideolojik yaklaşım geliştirirler. Devlet bir toplumun siyasal örgütlenmesi biçiminde ortaya çıkarken, örgütlenmenin siyasal boyutu belirli bir ideoloji ile topluma yansıtılmaktadır. Avrupa'daki ulusal devletlerin kuruluş aşamasında izledikleri yolu, Mustafa Kemal de Cumhuriyet'in ilk yıllarında izlemeğe çalışmıştır. İmparatorluğun yıkılmasından sonra ortaya çıkan, Türkçülük, Turancılık, Osmanlıcılık, İslamcılık, Toplumculuk (Sosyalizm) gibi ideolojilerin karşı çıkışlarına rağmen, Cumhuriyet Devleti'ni kurabilmek için bu devletin oluşumu yönünde bir Cumhuriyet ideolojisine gereksinme bulunuyordu. Bunu yerinde belirleyen Mustafa Kemal, altı ilke ile özetlenen Cumhuriyet rejiminin ideolojisini oluştururken, bu ideolojiyi yayacak halk merkezlerine ve okullarına gereksinme duyuyordu. Eskiden kalan tüm dernekler ve örgütler, yeni kurulmakta olan devlet ve toplum yapasını biryerlere doğru çekmeğe çalışırken, bu gibi kuruluşların dış baskıların altında ulusal çıkarlara aykırı yönde çalışmalarına karşılık Mustafa Kemal, tamamen ulusal yönde çalışacak ve Kemalist devrimin ilkeleri ile ideolojisini halk kitlelerine yayacak toplum merkezleri biçiminde Halkevlerini kuruyor ve bunları da devleti kuran partiye bağlayarak, parti ile uyumlu çalışmalarını hedefliyordu.

Halkevleri açılırken, hem Türk Ocakları, hem Mason Locaları hem de etkin çalışan bir çok kültür kuruluşu kapatılıyor ve hepsi Halkevleri çatısı altında biraraya gelmeğe yönlendiriliyordu. Cumhuriyet'in kuruluş yılları Birinci ve İkinci Dünya Savaşı arası dönem olduğu için, bu geçiş aşamasında toplumsal anlamda birliğe büyük gereksinme vardı. Savaş koşullarında büyük emperyalist devletler kendilerine yakın örgütlerle Türk toplumunu bir yerlere çekmeğe çaba gösteriyorlar ve böylece de bazı siyasal ve sosyal sorunların doğmasına neden oluyorlardı. Mustafa Kemal ve arkadaşları tümüyle batı anlamında bir Cumhuriyet Devleti ve demokrasi rejimi düşlemelerine rağmen, iki dünya savaşı arasındaki geçiş döneminde ülke ve toplum güvenliğinin öncelik kazandığını görüyorlar ve bu doğrultuda çeşitli önlemler alıyorlardı. İşte bunlardan birisi de bazı derneklerin ve kuruluşların kapatılması ve Halkevleri çatısı altında birarada çalışmaları ile toplumsal bütünlüğe giden yolun açılmağa çalışılmasıydı. Sonraki dönemlerde diktatörlük ya da faşistlikle suçlanacak olan bu tutumun değerlendirmesini, yirminci yüzyılın son döneminde koşullarda değil de, iki büyük dünya savaşı arasındaki geçiş döneminde yapılırsa o zaman tamamen ulusal birlik ve bütünlüğün hedeflendiği ve bu yoldan az zamanda çok işler yapılmağa çaba gösterildiği anlaşılabacaktır. Ülkede var olan tüm sosyal ve kültürel potansiyel, Kemalist devrimin ilkeleri doğrultusunda yeni bir Cumhuriyet devleti ve toplumu yaratılmağa yönlendirilmiştir. Böylece de, kısa zamanda büyük kampanyalar ve seferberlikler devreye sokularak, on yılda yepyeni bir toplum yapısı yaratılabilmektedir. Cumhuriyet'in sonraki dönemlerinde bu yeni yapılanmanın birçok değişik yansıması siyasal alanda ortaya çıkmıştır.

Cumhuriyet kuran parti, çok partili demokrasiye geçildikten sonra sürekli olarak toplumun üçte biri oranında bir oy potansiyeline sahip olmuştur. Böylesine etkili bir siyasal yapılanmanın gerçekleştirilmesi, Halk Partisi'nin ayağına giden sosyal ve kültürel etkinleri sayesinde elde edilebilmiştir. Özellikle soğuk savaşın sona ermesinden sonra, Türkiye üzerinde oynanan siyasal oyunlara karşılık ve üçte bir oranındaki ortanın solundaki toplumsal taban varlığını sürdürmektedir. En sonunda bu tabanı ikiye bölen bir siyasal gelişme olmasına rağmen gene de, Halk Partisi ve Halkevleri'nin beraberce oluşturdukları, Cumhuriyet'in toplumsal tabanı, Türk toplumu içindeki her türlü gerici ve dışa bağımlı siyasal yapılanmalara karşı direnerek varlığını günümüzde de sürdürmektedir. Cumhuriyet'in ilk yıllarında gelen bu siyasal yapılanmanın, Türkiye'yi bölmek ya da şeriat devletine sürüklemek isteyen emperyalist girişimlere karşı ne denli büyük bir Cumhuriyet rejimi güvencesi olduğu son yıllarda daha da net olarak anlaşılmıştır. Halkevleri örgütü, böylesine büyük bir sosyal ve siyasal yapılanmanın mimarı olarak gösterilebilir.

Halkevleri, bir anlamda hiç bir şeyin olmadığı bir toplum yapısında, halk kitlelerine herşeyi götürme çabası olarak nitelenebilir. Halkevleri girişimi, devrim yönetiminin tek taşla bir çok kuş vurma çabası olarak da değerlendirilebilir. Yüzyıllar süren imparatorluk döneminden yokluklarla çıkan Anadolu halkına, kısa zamanda bir çok hizmetin tekelden götürülmesi gerekiyordu. Cumhuriyeti kuran kadronun aldığı kararlar, belirlediği politika ve ilkelerin kısa yoldan halk kitlelerine ulaştırılabilmesi için bir yaygın kitle iletişim ağına gereksinim bulunuyordu. İşte Halkevleri hem çeşitli hizmetleri merkezden taşraya, tepeden tabana doğru götürerek, Cumhuriyet rejiminin kitleleşmesine katkıda bulunuyor, hem de yeni bir kitle iletişim ağı olarak taban ile tapan arasındaki karşılıklı iletişim hizmetlerinin yerine gelmesine yardımcı oluyordu. Hükümet ya da parti yönetimi bir karar aldı mı bu, hem parti örgütü ile hem de Halkevleri ağı ile kitlelere yansıtılıyor, ayrıca da halkın tepkileri ve istekleri gene Halkevleri şubeleri aracılığı ile belirlenerek, parti ve devlet yönetimlerine aksettiriliyordu. Halkevleri, Cumhuriyet'in ideolojik aygıtı görevini yerine getirirken aynı zamanda da ulusal iletişim aygıtı olarak da görev yapıyordu. Hükümet ve parti genelgeleri hızla halka bu aygıt aracılığı ile iletilirken, ülkenin çeşitli bölgelerinde meydana gelen olaylar ya da istekler hızla, Başkent Ankara'ya aşağıdan yukarıya doğru yöneltilebiliyordu. Böylece ülkedeki yönetimin daha halkçı ve halkla bütünleşen bir yapıya sahip olması sağlanabiliyordu. Cumhuriyet'in kuruluş yıllarında çeşitli bölgelerde meydana gelen isyan ve ayaklanma gibi olayların sıklığı anımsanırsa, böylesine bir iletişim ağının kurulmasını siyasal rejimin sağlıklı işleyebilmesi açısından ne derece önemli olduğu ortaya çıkıyordu.

Halkevleri'nin Cumhuriyet Halk Partisi'ne bağımlı oluşturulan hukuksal statüsü, çok partili demokrasiye geçişin ilk yıllarında kapatılmamasına neden olmuştur. Demokrat Parti iktidara gelir gelmez, Halk Partisi'nin tüm malvarlığını devlete aktarmıştır. İlk açılan 14 Halkevin'den Aydın şubesinin başkanı olan Adnan Menderes, uzun süre Halkevcilik yaptıktan sonra, başbakan olduğunda ilk yaptığı işlerden birisi olarak Halkevleri'nin kapatılması olayının gündeme geldiği görülmektedir. Böylesine büyük bir çelişkinin Türk siyasal tarihinde ortaya çıkması son derece ilginçtir. Bir anlamda Halkevlerin'de yetişen Adnan Menderes'in, başbakan olurolmaz ilk yaptığı işlerden birisinin Halkevleri'nin kapatılması olayı olması üzerinde Türk siyasal bilimcilerinin dikkatle durması gerekmektedir. Burada Atatürk dönemi ve sonrası arasında ciddi karşılaştırmalara gereksinime vardır. Cumhuriyet'in kurucu kadrosunun sonraki yıllarda, Cumhuriyet karşıtı akımların etkisi altına girmesinin en açık örneği, Adnan Menderes'in yaşadığı çelişkidir.

Hamdullah Suphi Tanrıöver'in başkanlığındaki Türk Ocağı ekibinin Demokrat Parti yönetiminde etkin olması Halkevlerinin kapanmasına giden yolu açmıştır. Aslında Halkevleri kapatılacağına, Cumhuriyet Halk Partisi'ne bağlı hukuksal statüden çıkartılarak, bağımsız çalışan vakıflar statüsüne kavuşturulabilirdi ve Kemalist devrimin bu halk ocakları sonraki yıllarda da eskisi gibi etkin çalışmalarını sürdürebilirlerdi. Halkevleri'nin bir siyasal partiye bağlı olarak çalışmaları kapanmaları için bir gerekçe sayılamazdı, çünkü o dönemde yalnızca tek bir parti vardı, o da devletin ve rejimin kurucusu olan ve Kurtuluş Savaşı'nu yürüten Kuvayi Milliye hareketinin örgüt olan Rumeli ve Anadolu Müdafaa-i Hukuk Cemiyetinin devamı olan siyasal parti idi. Demokrat Parti'nin bile, rejimi kuran tek partinin içinden çıktığı anımsanırsa, Halkevleri'nin de kurucu partinin yan organı olarak işlev görmesini doğal karşılamak gerekecekti. Demokrat Parti, bir reddi miras ile işe kalkıştığı için, geçmişten gelen çizgiyi kesip atmaya uygun gördü ve böyle bir aşamada, Halkevleri gibi büyük bir kitle örgütünün kapanmasını uygun gördü.

Halkevlerini, Köy Enstitüleri ve Millet Mektepleri ile beraber, Kemalist devrimin, halkla bütünleşen halk okulları olarak görmek gerekir. Çünkü, bu kuruluşlar aracılığı ile öncü kadro halk kitlelerinin uyanmasını sağlamak istemiş, onlara çağdaş uygarlığın ışığını bu kuruluşlar aracılığı ile kısa yoldan götürmek istemiştir. Türk toplumunun uyanmasını istemeyen karanlık güçler ve emperyalist baskılar, bu üç kuruluşu da tarihin tozlu sayfalarına doğru sürüklemişlerdir. Sonuçta, Türk toplumu yeniden dinsel baskının, istismarın ve haksızlıkların öne geçtiği bir çağdışı toplum olma noktasına doğru sürüklenmiştir. Emperyalizm, Türkiye'nin olduğu bölgede yeşil kuşaklar oluşturarak, dinsel baskının öne geçtiği, dinsel içerikli rejimler yaratmağa çalışırken, Atatürk'ün tam bağımsızlıkçı ve çağdaş uygarlıktan yana olan siyasal devrimini ortadan kaldırmayı ve Türkiye, bağımlı bir yapıda sömürge bir ülke olarak yönlendirmeyi tercih etmektedir. Türk toplumunun, din istismarı ile böylesine bir olumsuz noktaya sürüklenmesini istemeyen çevrelerin, tıpkı Atatürk döneminde olduğu gibi yeni bir Halkevleri oluşumunu gündeme getirmeleri gerekmektedir. Tıpkı elli ya da altmış yıl öncesinde olduğu gibi, Anadolu'da çeşitli kültürel kampanyalar ya da sosyal seferberlikler ile , kitlesel bir heyecan ancak bu yoldan yaratılabilir. Her geçen gün daha fazla, tekke, zaviye ve tarikatların denetimine giren Türk halkını yeniden çağdaş uygarlığın ışığına yönlendirebilecek böylesine olumlu bir atılım, tüm çağdaş dünya temsilcileri tarafından desteklenmelidir. Avrupa'nın önde gelen ülkeleri ve tüm Batı uygarlığı, yanıbaşlarında çağdışı bir Türkiye istemiyorlarsa, yeniden bir Halkevleri atılımının gerçekleştirilebilmesi için girişimlerde bulunmalılar ve bu konuda çalışanlara yardımcı olmalıdırlar.

Yeni dünya düzeni tartışmaları ile Türkiye'nin hızla bir etnik tartışmaya sürüklenmesi de, Atatürk'ün ne derece doğru bir değerlendirme ile Halkevleri modelini seçtiğini göstermektedir. Ülkede var olan tüm etnik yapı ve kültürler, Halkevleri uygulaması ile geniş bir çatı altında beraberce yaşama olanağına kavuşuyor ve hiç bir etnik ya da kültürel yapı dışlanmıyordu. Şimdi ortaya çıkan alt kültürler ya da alt kimlikler tartışması, Cumhuriyet'in kuruluş yıllarında ve sonrasında yoktu, çünkü Cumhuriyet Halk Partisi gibi Halkevleri de hepsini, halk kavarımının geniş boyutları çerçevesinde içine alıyordu. Zamanla, demokrasiye geçildikten sonra da bu beraberlik uzun süre devam etmiştir. Ne zaman ki, Sovyetler Birliği dağılmış ve soğuk savaş dönemi sona ermiş, ortak düşman olan komünizm ya da Sovyetler Birliği'nin tarihe mal olmasıyla beraber, Türkiye'nin içinde bulunduğu bölgede etnik ve dinsel çatışmalar emperyalist merkezler tarafından, tıpkı Birinci Dünya Savaşı öncesi dönemdeki gibi kışkırtılmağa başlanmıştır. Çok etnikli bir nüfus yapısına sahip olan Türkiye'de bu durumdan fazlasıyla olumsuz boyutlarda etkilenmiştir. Son yıllarda, alt kimlik, üst kimlik tartışmaları ile Türkiye'nin çok etnikli yapısı uyandırılmağa çalışılmakta ve bu yoldan ulusal birlik ve bütünlük sarsılmak istenmektedir.

Halkevleri, hiç bir alt kimliği ya da kültüre öncelik verilmeyen halk merkezleriydi. Halkevlerinin kapısından içeri giren her Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı, etnik ya da dinsel kimliğini vestiyerde bırakır, salona ondan sonra geçerdi. Kemalist devrim, değişik etnik ve dinsel yapıları tek bir ulus olarak, ulusal devlet çatısı altında birleştirmeyi hedeflerken, Halkevlerine de kaynaştırma misyonu düşüyordu. Ayrıcalıksız ve sınıfsız, kaynaşmış bir kitleyiz sözü, Cumhuriyet'in ilk yıllarında bu amaçla slogan olarak benimsenmişti. Türk-Kürt, Alevi-Sünni, Çerkez-Arnavut gibi alt kimliklere Halkevleri çatısı altında yer yoktur. Herkesin alt kimliği ya da kültürü bir kültürel zenginlik olarak benimseniyor, onlara karşı çıkılmıyor, ama bunlar sorun yapılarak ülkede bölünmenin tohumları da saçılmıyordu. Halkevleri bu soruna da Türkiye koşullarında getirilen en gelişmiş çözümdü. Sonraki dönemde Halkevleri'nin kapatılması, bu sorunların yeniden canlandırılmasına giden yolu açmış ve yirminci yüzyılın son yıllarında Türkiye Cumhuriyeti'ni yeniden bölünmenin ve dağılmanın eşiğine getirmiştir.

Atatürk'ün Cumhuriyeti, kuruluş ilkelerine uygun olarak, gelecek yüzyılda da varlığını korumak istiyorsa, yeniden Halkevleri türü bir örgütlenmenin yollarını aramak zorundadır. Aksi takdirde, bölücülük ve şeriat devleti eğilimleri, Türkiye Cumhuriyeti'ni ortadan kaldırmanın yollarını aramaya devam edecekler gibi görünmektedir. Siyasal partilerin ötesinde bir sosyal ve kültürel örgütlenme, toplumun dağılmakta olan yapısını yeniden toparlayabilecektir. Halkevleri modelinin yeniden devreye sokulmasında büyük ulusal yarar vardır.